

Rus Uluslararası İlişkiler Uzmanı
Dr. Alexandr Bovdunov*

“Türkiye ve Rusya, Afrika’nın Batı emperyalizminden kurtulması için birlikte çalışabilir”**

**Rus uluslararası ilişkiler uzmanı akademisyen Dr. Alexander Bovdunov, Avrasya jeopolitik ekolünün temsilcisidir. 1986 yılında doğdu. 2010 yılında Moskova Devlet Uluslararası İlişkiler Enstitüsü’nden (MGIMO) mezun oldu. 2013 yılında Siyaset Bilimi alanında doktora derecesi için tezini savunmuştur. Moskova Devlet Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olarak, Russia Today’de siyasi analist ve uluslararası gazeteci olarak çalıştı. 2022 yılından bu yana Rusya Devlet Beşeri Bilimler Üniversitesi’nde Ivan Ilyin Yüksek Siyaset Okulu Eğitim ve Araştırma Merkezi Müdür Yardımcılığı görevini yürütmektedir.*

**İngilizce yapılan röportaj BRIQ tarafından Türkçe’ye çevrilmiştir.

“Moskova, ABD ve Avrupa’nın sömürgeci başkentlerinin aksine, karşılıklı yararı ve eşit işbirliğini hedeflemektedir. Afrikalı ortaklarımıza değer veriyoruz ve onlarla eşit düzeyde iletişim kuruyoruz. Rusya, Afrika ülkelerine buyurgan bir biçimde siyasi, ekonomik, toplumsal olarak herhangi bir değerler sistemi dayatmamaktadır. Rusya ve Afrika, başka bir deyişle Avrasya ve Afrika coğrafyaları, ekonomik açıdan birbirini mükemmel bir şekilde tamamlamaktadır. Dünya görüşü açısından bakıldığında, Avrasyacılar ve Pan-Afrikacılar Batı’nın yeni sömürgeci emellerine karşı mücadele etmektedirler ve bu nedenle doğal müttefiklerdir. Örneğin, Burkina Faso ve Mali, Fransa’nın yörüngesinden çıktıktan sonra Rusya, Türkiye ve Çin ile ortaklıklar geliştirmektedir. Türkiye Afrika’da bu alanda Rusya ile rekabet etmemektedir. Potansiyellerimiz birbirini tamamlayıcı niteliktedir; rekabet etmek için değil ama faaliyet alanlarımızı karşılıklı olarak belirlemeye yönelik çalışabiliriz. Aynı zamanda uluslararası arenada, uluslararası örgütlerde ve BM’de, birbirimizi ve Batı kontrolünden kurtulmaya çalışan Afrikalı müttefiklerimizi destekleyebiliriz. ABD ve müttefiklerinin emperyalist hegemonyasını ancak birlikte zayıflatabilir ve dünya halklarına çok kutuplu bir uluslararası ilişkiler mimarisi içerisinde egemen bir kalkınma şansı verebiliriz.”

Rus Uluslararası İlişkiler uzmanı Alexandr Bovdunov, Işıkğün Akfırat’ın sorularını yanıtladı.

Rusya’nın Afrika’daki stratejisinin ana hatları ve Batılı devletlerden farkı nedir?

Alexandr Bovdunov: Rusya’nın Afrika stratejisi, Rusya’nın 2023 senesine ait yeni Dış Politika Konseptinde açıkça tanımlanmıştır: “Rusya, bazı gelişmiş devletlerin Afrika’ya yönelik uyguladığı çok yönlü yeni sömürgeci politikaların sonucunda artan sosyo-ekonomik eşitsizlikleri ortadan kaldırma ve daha adil ve çok kutuplu bir dünya kurma çabalarında Afrika devletleriyle dayanışma içindedir. Rusya Federasyonu, Afrika’nın, küresel kalkınmanın özgün ve etkili bir merkezi olarak yükselişine destek olmayı amaçlamaktadır.”

Bu bağlamda Rusya, Afrika’daki öncelikli görevinin, gıda ve enerji güvenliğini sağlamak dahil olmak üzere güvenlik alanında yardım ve askeri-tek-nik işbirliği aracılığıyla, ilgili Afrika devletlerinin egemenliğini ve bağımsızlığını sağlamak olduğunu düşünmektedir. Rus askeri uzmanları, Fransız ordusu ve BM güçlerinin (MINUSCA) 2011’in başlarından bu yana başarısız olduğu Orta Afrika Cumhuriyeti’nin güvenliğine şimdiden paha biçilmez bir katkıda bulunmuştur. Moskova şimdi bu tür güvenlik ihracı deneyimini kıtadaki diğer ülkelere de yaymaya çalışıyor. Bunların başında Fransa’nın terörle mücadelede başarısız olduğu Mali ve Burkina Faso geliyor.

Asıl soru, Fransa'nın gerçekten terörle mi mücadele ettiği yoksa bu mücadeleyi bu ülkelerin ekonomilerini ve Sahel'deki altın, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı akışını kontrol etmek için mi kullandığıdır.

Batılı ülkeler, başta güvenlik alanında olmak üzere yardım sağlama bahanesiyle Afrika ülkelerinin kaynaklarını vicdansızca sömürmüşlerdir. Örneğin, Nijer'in uranyum rezervleri, Fransa'nın enerji güvenliği için hayati öneme sahiptir. İronik bir şekilde, Nijer, uranyum zenginliğine rağmen elektrik sıkıntısı çekmektedir.

Moskova, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa'nın sömürgeci başkentlerinin aksine, karşılıklı yararı ve eşit işbirliğini hedeflemektedir.

Moskova, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Avrupa'nın sömürgeci başkentlerinin aksine, karşılıklı yararı ve eşit işbirliğini hedeflemektedir. Afrikalı ortaklarımıza değer veriyoruz ve onlarla eşit düzeyde iletişim kuruyoruz. Rusya, Afrika ülkelerine buyurgan bir biçimde siyasi, ekonomik, toplumsal olarak herhangi bir değerler sistemi dayatmamaktadır. Bu ülkelerin toplumlarını ve değer sistemlerini kendi çizgilerimiz doğrultusunda yeniden biçimlendirmeye çalışmıyoruz. Bu, modern Rusya ile SSCB arasındaki farktır, ancak SSCB, Afrika konusunda da sosyalizm kavramlarını oldukça geniş yorumlamıştır. Rusya, güçlü devlet yapısına, kendine yeter ve tıpkı bizim gibi geleneksel değerlerini savunan güçlü ve müreffeh müttefiklere ihtiyaç duyar. Ve biz Afrikada böyle müttefikler bulmayı umuyoruz.

Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in ev sahipliğinde düzenlenen son Rusya-Afrika Zirvesi'nin öne çıkan sonuçları neler oldu?

Alexandr Bovdunov: Asıl önemli olan, Batı kaynaklı benzeri görülmemiş baskılara rağmen zirvenin gerçekleşmiş olmasıdır. Rusya-Afrika Ekonomik ve İnsani Forumu'nun ikinci zirvesine 48 ülkeden (27 ülke birinci ve ikinci kişi düzeyinde temsil edildi) ve kıtanın beş büyük bölgesel birliğinden resmi delegasyonlar katıldı. Afrika ülkeleri kendi politikalarını kendilerinin belirlediklerini gösterdi.

Zirvede birçok uluslararası anlaşma imzalandı, ancak zirve boyunca en çok dikkat çeken özellik bu zirvenin sembolik yönüydü. Özellikle Burkina Faso'nun genç lideri İbrahim Traoré'nin yaptığı konuşma önemliydi. Traoré, zirvenin düzenleyicileri Vladimir Putin ve Afrika Birliği Başkanı Azali Assoumani'nin ardından üçüncü konuşmacı olarak sahneye çıktı. Konuşmasında, Ruslar ve Afrikalılar arasındaki dayanışmanın önemini vurguladı, neo-emperyalizmle mücadelenin gereğine işaret etti, Tom Sankara'nın mirasına bağlılığını dile getirdi ve Che Guevara'ya atıfta bulundu. Bu konuşma, Rusya'nın Afrika'daki yönelimini açıkça göstermektedir. Konuşma ana hatlarıyla, neo-emperyalizmin zincirlerini kırmak için ekonomik hakimiyete, zorlayıcı askeri anlaşmalara, sahte sivil toplum örgütlenmelerine ve yurtdışından kontrol edilen siyasi elitlere karşı kararlı eylemler gerektiğini anlayan genç vatanseverlere hitap etti. Bu bağlamda Rusya da, Kaptan Traoré ve Albay Assiim Goyta gibi şahsiyetlere destek vermekte ve onları genel anlamda "Che Guevara"nın Afrika'daki muadili olarak kabul etmektedir.

Ekonomik konularla ilgili olarak en kayda değer sonuçlar şu şekildedir: 27 ve 28 Temmuz 2023 tarihlerinde, zirve katılımcıları en az 1.004 trilyon RUB değerinde 92 anlaşma imzalayarak dört yıl önceki rakamları aşmıştır. En dikkat çekici olanlardan bazıları Süveyş Kanalı bölgesinde tüm Afrika'ya ihracat için bir Rus sanayi bölgesinin kurulması, Rusya Federasyonu ile ortak komisyonlar ve ticaret misyonları kurulması önerisi ve Afrika ile ödemelerde ulusal para birimlerine geçilmesine ilişkin açıklamalardır.

Afrika kıtasının çok kutuplu bir dünyanın inşasında nasıl bir rol oynayacağını düşünüyorsunuz?

Alexandr Bovdunov: Afrika'nın oynayacağı çok önemli bir rol var. BM, 2050 yılına kadar nüfus artışının yarısından fazlasının Afrika'da yoğunlaşacağını öngörüyor. Gelecek Afrika'ya aittir. Afrika kendi egemenliğini ortaya koymalıdır. Egemenlik, her şeyden önce Cheikh Anta Diop, Thomas Sankara, Muammer Kaddafi gibi 20. yüzyıl Pan-Afrikanizm teorisyenleri ve uygulayıcıları ile Kemi Seba, İbrahim Traoré ve Assimi Goyta gibi modern Pan-Afrikanistler tarafından dile getirilen "uygarlık egemenliği"dir.

Jeopolitik ve jeo-ekonomik açılardan, Avrasya ve Afrika'nın bütünleşme girişimleri, birbirini destekleyici niteliktedir. Almanya'yı güçlü ve birleşik bir ülke haline getirmek için Alman prensliklerini ekonomik olarak birleştirmede önemli bir rol oynayan 19. yüzyılın ünlü Alman ekonomisti Friedrich List, tropikal ve ılıman bölgelerin kaynaklarını ekonomik bir çerçeve dahilinde birleştirmenin

önemini vurgulamıştı. Bu tür bir bütünleşme, böyle bir blok için öz yeterlilik ve ekonomik özerkliği başarmak açısından büyük öneme sahiptir. Ekonomik dinamikler açısından, Avrasya ve Afrika bölgeleri birbirini mükemmel şekilde tamamlamaktadır. Ayrıca daha geniş bir dünya görüşü perspektifinden bakıldığında, Batı'nın neo-emperyalist hedeflerine karşı ortak amaçlar taşıyan Avrasyacılar ve Pan-Afrikanlar, bu amaçlar doğrultusunda doğal müttefik konumundadırlar.

Türkiye, Rusya ve diğer Avrasya ülkeleri Afrika ile ilişkiler konusunda nasıl işbirliği yapabilir?

Alexandr Bovdunov: Böyle bir işbirliğinin mümkün olduğunu düşünüyorum. Hatta güvenlik alanında bile. Rusya'nın, Batı'dakilerin yaptığı görevlerin ötesinde, çok çeşitli görevleri yerine getiren Özel Askeri Şirketler konusundaki tecrübe birikimi bir sır değildir. Türkiye Afrika'da bu alanda Rusya ile rekabet etmiyor. Türkiye, aynı ülkelere gelişmiş silahlar sağlayabilir. Burkina Faso ve Mali, Fransa'nın yörüngesinden çıktıktan sonra Rusya, Türkiye ve Çin ile ortaklıklar geliştiriyor. Potansiyellerimiz birbirini tamamlıyor, rekabet etmek için değil ama faaliyet alanlarımızın limitlerini koymak için çalışabiliriz. Aynı zamanda uluslararası arenada, uluslararası örgütlerde ve BM'de, birbirimizi ve Batı kontrolünden kurtulmaya çalışan Afrikalı müttefiklerimizi destekleyebiliriz. ABD ve müttefiklerinin emperyalist hegemonyasını ancak birlikte zayıflatabilir ve dünya halklarına çok kutuplu bir uluslararası ilişkiler mimarisi içerisinde egemen bir kalkınma şansı verebiliriz. 🌸